

niet zozeer om het ongeregelde leven dat hij leidde, maar omdat hij haar daardoor had afgebracht van het geloof, dat zij tengevolge van afschuwelijke herinneringen vergeefs had getracht terug te vinden. Zij kon het niet over zich verkrijgen haar bijbel op te slaan die ze zo vaak plechtig had horen voorlezen, vlak na de hevigste familiescènes". (TG. 80/81).

Tournier waarschuwt ook tegen het formalisme op seksueel gebied. Veel christenen, zo zegt Tournier, „schijnen voor hun kinderen alleen maar bezorgd te zijn voor fouten op seksueel gebied en ze geven hun een negatieve houding mee tegenover de sexualiteit, dat meesterwerk Gods. Sexualiteit staat gelijk met zonde: die gedachte prenten ze hun in van hun kindertijd af, niet alleen met hun woorden maar door hun geheimzinnig zwijgen en hun gegeneerde houding, hetgeen dikwijls voorkomt door hun eigen seksuele teugelloosheid." (TG. 85).

Kinderen merken zulke dingen vaak gauw op. Vader toont heel gauw, als het kind eens vraagt, waar de kindertjes vandaan komen..... Maar bij het Bijbel-lezen slaat hij bepaalde stukken over; en de kinderen weten dikwijls heel gauw, welke stukken vader overslaat.....

Raak is ook, wat Tournier schrijft in „Techniek en Geloof", pg. 157: „Het tragische van onze Westerse samenleving is, dat ze nog in zekere zin een christelijk stempel draagt, terwijl ze over 't algemeen niet meer werkelijk in het christendom gelooft. Dezelfde persoon bijvoorbeeld, die openlijk verklaart, dat men in zaken niet eerlijk kan zijn, gaat heftig te keer tegen z'n zoon als hij hem op een leugen betrapt. Als we openlijk heidenen waren, zou het waarschijnlijk met onze moraal nog slechter gesteld zijn, maar met onze gezondheid beter. De oorzaak van het grote aantal zieken is de innerlijke verscheurdheid in de westerse wereld welke zich weerspiegelt in het zieleleven van de mens van onze tijd. Elke innerlijke gespletenheid tussen twee tegengestelde tendenzen is oorzaak van psychische stoornissen."

Hoe onverstendig ouders soms zich kunnen gedragen in bijzijn van hun kinderen en welke gevolgen dat voor zo'n kind kan hebben, illustreert het volgende geval: een patiënt, die niet instaat was om te bidden, verhaalde aan Tournier, „dat ze als klein kind hevig was geschokt door een uitlating van haar vader. In een driftbui had hij tegen haar moeder gezegd: „Dat kind had niet moeten geboren worden". Die woorden hadden haar nooit meer losgelaten en haar de gedachte gesuggereerd, dat ze niet was als andere kinderen en dat God eigenlijk niet had gewild dat ze bestond. Later, op de catechisatie, had ze aan de dominee gevraagd of de mensen geboren worden

omdat God het wil en of God dat van alle mensen wilde. Maar de dominee had haar geantwoord, dat dat een vraag was, die niet bij haar leeftijd paste." (TG. 182) Maar zo komt men met zo'n kind niet verder. Dat had die dominee moeten voelen. En hij had eens met dat kind apart verder moeten praten. Natuurlijk niet op die catechisatie; en ook niet, omdat dat tot zijn taak van predikant zou behoren. Hij had dat moeten doen als mens, die wat meer van geestesgesteldheden behoort af te weten, dan verschillende van zijn medemens.

Geen ogenblik wil ik hebben (men versta mij ten deze niet verkeerd), dat de herderlijke taak van onze dominees verpsychologiseerd zou worden. Dominee heeft tot zijn schapen, de grote en de kleine, te komen met „het Woord van God"; tot de kleintjes in de vorm van „melk"; tot de volwassenen in de vorm van „vaste spijs". Maar..... dat wil niet zeggen, dat dominee daarmee altijd „klaar" is. Als dominee in een naburige gemeente catechisatie gegeven heeft en hij rijdt „als dominee" naar huis en daar ligt langs de weg iemand, die een ongeluk gekregen heeft, dan moet die persoon door een dokter behandeld worden; maar..... die dominee mag maar niet doorrijden, alsof hij niets ziet; dan moet óók hij alvast de behulpzame hand bieden, naar dat dat in zijn vermogen is. En voor iemand, die veel langs de weg verkeert, is het heel goed, als hij een cursus volgt in „Eerste hulp bij ongelukken"; al is hij van zijn vak reiziger in kruisnagels. Zo nu, zou het voor onze predikanten helemaal geen kwaad kunnen, als zij bij hun theologische studie, eens wat lessen kregen in psychologie. Want toen de catechisatie afgelopen was, had die dominee dat meisje, bovenbedoeld, apart kunnen nemen en vertrouwelijk vragen: „zeg, Elsje, waarom vroeg jij dat aan mij?" Dan was dat kind allicht gaan praten en dan had dominee daarna altijd nog kunnen zien, of hij met dat kind ten einde toe kon praten; óf dat hij eens naar de ouders moest gaan en hen zeggen: „U moet eens met Uw kind naar een kinderpsychiater gaan; want zus en zo is het geval!" Dat had dit kind jaren (!) (dat is geen kleinigheid!) van narijheid bespaard.

Zoals ik reeds zeide: ik moet niets hebben van dat „delen" in Buchmanniaanse zin; maar ik moet evenmin iets hebben van die mensen, die uit principe nooit een „biecht" van hun medemens, die in moeilijkheden zit, zouden willen aanhoren.

Want de „biecht", het zich-uitspreken-tegenover-de-medemens, die men vertrouwt, kan zeer veel goeds uitrichten!

Dát heeft Tournier goed begrepen!

P. JASPERSE.

Een roman over de afscheiding

LITERATUUR EN KUNST

De bekende romanschrijver P. A. de Rover gaf bij de firma Jan Haan te Groningen een roman uit getiteld: „Ruig Volk". In een inleidend woord vertelt hij, dat deze roman op verzoek van de uitgever geschreven werd. Er moest een boek komen over dat tijdvak in de 19e eeuw, waarin onze vaders hebben geworfeld „op het terrein van de kerk, de school en de politiek". Want: „wat weten ze in deze vermaterialiseerde tijd nog van de heldenstrijd der grote (en kleine) figuren uit die tijd af?" zo was de vraag van de uitgever.

En het moest een „roman worden, geen dor boek vol wetenswaardigheden, geen vertelboek zonder meer, maar een roman....."

Zo is dit boek ontstaan.

En we leggen de nadruk op dat woord „ontstaan", want we hebben na lezing van deze roman niet de indruk, dat dit boek ook „geboren" is.

Nu bevat dit boek ongetwijfeld veel goeds en van die diepe ernst, waarmee dit werk werd opgezet en voltooid, zijn we overtuigd. Wanneer de auteur zegt: „De Heere, Wiens zegen ik er over gevraagd heb, moge U die in zijn volheid schenken", zich daarmee richtend tot zijn lezers, bewijst dit, dat hij met grote ernst dit werk verricht heeft.

Maar toch, wat de bedoeling is geweest, werd niet bereikt. Het is een goede roman geworden, maar het werd geen roman over de Afscheiding.

In datzelfde inleidend woord zegt de auteur, wanneer hij zijn gesprek met de uitgever weergeeft: „Daar moet ik even over nadenken. Ik durf niet direct toestemming te geven. En toch..... het onderwerp gaat me lokken. Ik zal me weer uit kunnen leven op mijn rivier....."

En dat nu heeft hij dan ook gedaan. Hij heeft zich weer „uitgeleefd op zijn rivier", maar hij heeft zich niet uitgeleefd in de stof van de Afscheiding.

Hij heeft wel die stof gebruikt, doch in dienst van „zijn" rivier, en de opzet zou slechts dan gelukt zijn, wanneer het omgekeerd ware uitgevallen en hij „zijn" rivier gesteld had in dienst van de Afscheiding.

En hiermee hebben we het oude conflict, dat we telkens weer zien opduiken bij de historische roman. Waarop moet het accent vallen: op het „historisch" of op de „roman"?

We beleven in onze tijd een opbloei van de historische roman, maar zonder uitzondering kan er van gezegd worden, dat het zwaartepunt ligt op de „roman" en niet op de historie. Van de Bijbelse ro-

man geldt precies hetzelfde. Er worden, vooral in Amerika, tegenwoordig heel wat Bijbelse romans gebracht, maar zonder uitzondering wordt de Bijbelse stof in dienst gesteld van de roman en niet omgekeerd. En daarmee is o.i. dit soort Bijbelse romans veroordeeld. Want wij mogen de Bijbel nooit in „dienst stellen" van iets, zeker niet van onze pen en fantasie. Wie zich waagt aan een Bijbels motief, dient zich te realiseren, dat zijn pen in dienst moet staan van de Bijbel en nooit omgekeerd.

Maar hoe staat het nu met de „historische" roman? Wij geloven, dat het hier wel iets anders staat. Het is geoorloofd de historie tot achtergrond te nemen van een motief, dat we graag naar eigen scheppingsdrang willen creëren, en waarbij we graag ruimte en kleur en vormgeving geheel tot onze dispositie willen houden. Het is nu eenmaal zo, dat ook de romankunst alleen en uitsluitend in volkomen geestelijke vrijheid kan worden beoefend. Waar die vrijheid belemmerd wordt, hetzij van binnen uit of van buiten af, we bedoelen hiermee: door een ons zelf opgelegde tendenz, dan wel door dictatuur van „Cultuurkamers", mislukt de romankunst onherroepelijk.

En nu heeft, in de paar regels, die wij hierboven uit het inleidend woord van De Rover citeerden, zich deze auteur in dit opzicht geheel verraden. Hem werd gevraagd een „Afscheidingsroman" te geven en wat hij voor zijn geest kreeg was een „riviergezicht met ruig volk".

Daar ligt het zwakke punt bij deze roman.

Wij willen hiermede natuurlijk niet beweren, dat er geen goede „Afscheidingsroman" te geven zou zijn. Natuurlijk wel, maar dan moet men ook door het motief van de Afscheiding gegrepen zijn. Wanneer De Rover in plaats van „zijn" rivier de „hanenpootjes" onder de afscheidingsbul van de gemeentelieden van Ulrum voor zijn geest gekregen had, en dit beeld zijn schrijversziel had bevrucht, hadden we waarschijnlijk een uitstekende roman over de Afscheiding van hem gekregen.

Maar nu hebben we een tamelijk goede roman van „ruig volk" op de rivier gekregen, volk dat toevallig in de afscheidingstijd geleefd heeft. Een schipper en diens vrouw, die hun kindje eerst laten dopen in de Hervormde kerk, maar omdat dit geen „heuse doop" is geweest, het laten overlopen in een kerk der Afscheiding. Maar daarin bestaat dan ook de hele afscheidingsaete van dit echtpaar. Later geeft de schrijver nog een paar mooie tafereeltjes op de rivier wan-

neer daar gedoopt wordt in het ruim van hun schuit en daar ook Avondmaal gehouden wordt, maar meer krijgen we er ook niet van te zien.

Tenminste niet via deze hoofdfiguren van het boek.

De schrijver realiseert zich al schrijvende over „zijn rivier", dat hij een „Afscheidingsroman" moet geven en daarom haalt hij er een schoolmeester bij, die een kreupele zoon van de schipper doceert aan diens ziekbed over wat er allemaal gebeurt in de kerkelijke wereld. Maar dit hinderlijk intermezzo, dat nu wel weer een compleet „vertelboek" gaat worden, iets wat de uitgever nu juist niet wilde, hindert de compositie van deze roman, in zulk een mate, dat men eigenlijk niet meer van een roman kan spreken. De schrijver heeft geen kans gezien de geest der Afscheiding door zijn hoofdfiguren heen te werken en daarom moet er de schoolmeester als een soort deus ex machina aan te pas komen, om ons onderwijst te geven in de kerkgeschiedenis en wat er mee samenhangt: Groen, Reveil enz.

Door die tweeslachtigheid heeft deze roman, die ongetwijfeld veel goede kwaliteiten heeft, veel geleden. Dat had alles anders gekund wanneer hij inderdaad door zijn thema, dat hem verzocht werd te beschrijven, ware „gegrepen" geweest. Wanneer hij werkelijk de Afscheiding gezien had, had hij alles anders opgebouwd. Dan was hij tot in het diepste van zijn geest geschokt geweest, door de waarheid, dat iedere reformatie terug grijpt op de oorspronkelijke dingen.

Daarvan zien we in deze roman niets. Wanneer de schippersvrouw eenmaal tevreden is gesteld door de „goede" doop van haar kind, blijkt verder in heel de opvoeding van het kind niets van een waarlijk inlossen van wat door de ouders bij die doop beloofd werd. Het kind mislukt dan ook en verslingert zich aan een kroegmeid. Tenslotte sterft de schipper, Willem, maar men mist hem nauwelijks meer in de loop van het verhaal. Zózeer is hij reeds van markant hoofdfiguur in een mist verdwenen en zijn sterven schokt dan ook niet.

De Afscheiding werd in hem nooit vlees en bloed. Hoe komt dat? Omdat de schrijver de kerk niet gezien heeft, als een der „oorspronkelijke" dingen, waarop iedere reformatie terug grijpen moet, wil zij reformatie zijn. We bemerken dat ook aan de weduwe, die ondanks haar „afscheiding", later trouwt met een dokter die Hervormd bleef.

En zo heeft, helaas, ook deze roman ons niet gegeven wat we zo graag hadden willen hebben: de roman over de Afscheiding. Want inderdaad, daarin had de uitgever volkomen gelijk: ons jonge geslacht heeft daar behoefte aan. In deze vorm is het misschien alleen nog maar mogelijk aan de generatie van vandaag iets te laten zien van de worsteling onzer vaders om behoud en herstel van wat hun dierbaarder was dan hun leven.

„Ruig Volk" heeft veel goeds. Als roman van de Hollandse rivier is het verhaal best leesbaar en het werk geeft blijk, dat de schrijver veel historisch feitenmateriaal heeft geraadpleegd en dat hij met ernst is te werk gegaan, maar de roman over de Afscheiding is het boek niet geworden. Want zijn geest werd bevrucht door een rivierschipper met een ringbaard, die zijn schuit bestuurt, maar hij is niet ontroerd geweest door de namen onder de „Acte van Afscheiding of Wederkeering", gedateerd 14 October 1834, van Henkie Johannes Huizenga (lidmaat), Jacob Germens Sikkens (lidmaat), Anna Kornelia Bos (lidmate), met de kanttekening erbij: „niet kunnende schrijven maar zulks in de opene vergadering Anton (onleesbaar) verzoekende....."

De uitgever zorgde voor een goede uitvoering. Best papier en mooie band met stofomslag, getekend door de bekende bandtekenaars J. de Vries. R. v. R.

JEUGDLEVEN

Jeugdcongres te Wassenaar

In aansluiting op het stukje, dat we enige weken geleden plaatsten, kunnen we mededelen, dat De Vrieso voor ons zal behandelen het onderwerp: „De Openbaring van Johannes en het sociale leven". Een schets hierover en laatste mededelingen hopen we jullie na 1-April te zenden.

Daar er nog plaats is voor enkele deelnemers, kunnen er voor deze datum nog aanmeldingen geboekt worden. Wie het eerst komt.....

Denken jullie aan de f.s. — voor 1 April?

Namens de Congrescommissie:
Mej. W. J. RIJKEN v. OLST,
Rozenstraat 63, Den Haag.

PERSSCHOUW

KERKVERBAND EN GEBOD.

In ons vorig nummer voorzagen we het eerste gedeelte van ds K. Doornbos' artikel van enige kanttekeningen. Het slot volgde nu. Na herinnerd te hebben aan het besluit der Kamper synode inzake „Kralingen" merkt ds Doornbos op:

Prof. Schilder zegt dat ondanks dat besluit met algemene stemmen genomen in een mooi ogenblik genomen er toch al weer ongelukken zijn gebeurd. Zou

een haas
ongeluk

Het h
men het
zover e
een syn
een woo
er gebe
komt „o
(enkelv
lukken"
niet me
lijke i
is wat
men, m
de op l
een s
revisie
ding (h
tege
besluit)
„ongel
gen Sch
dig voor
handel
continu
Ds Dc

t Li
synode
gaat v
handel
pen zi
ernst.

Het r
lang pu
wordt u
f i c i e
ning va
kracht
d e s y
bekend
loosheid
in de ti
Acta. M
van Sep
sluit vs
kern. D
Ds Dc

Prot
kerke
gebru
komt.

Hiero
woord i
K.O. sta
in? De
Maar h
heerlijk
K.O. nie
de tekst
heerlijk
ren van
iets and
Weinu,
54. En
l e n
b a n d
„de Art
lang als
verander
dan dit:
b a n d
dat het
Gods of
vergader
andere
zijn. W
den, er
komt in
dit een
ten? De
len der
Ds Dc

Het
met he
bedoelt

Het s
lijke spr
gebruik
met het
gewerkt
onvoor
kerkver
verband
ten: ker
ticuliere
dig (art
band no
band no
staat-des
nog mee

een haastig samengeroepen nieuwe synode dan verdere ongelukken voorkomen?

Het hangt er maar van af, op welke „ongelukken” men het oog heeft. Plaatselijke ongelukken, voorzover een synodaal besluit daarin niet voorziet, kan een synode niet voorkomen. Ik heb daar dan ook niet een woord over gerept. Mijn uitgangspunt was niet: er gebeuren „ergens” „ongelukken”, doch: er overkomt „ons allen” een groot ongeluk. Een ongeluk (enkelvoud) kan meer betekenissen dan duizend „ongelukken” (meervoud). Als de rechtszekerheid niet meer in tel is, is dat het gemeenschappelijke „ongeluk”. Hoe vaak moet ik het zeggen: dit is wat ons allen drukt: een synodaal besluit is genomen, maar het sorteert geen effect: de oplossing van moeilijkheden krijgt niet eens een begin, want men wil eerst weer revisie, en stelt daarmee de afdoening van een geding (het-voor-vast-en-bondig-houden van een niet tegen Schrift en K.O. indruisend besluit) tot in het eindeloze uit? Dat is ons aller „ongeluk”, tenzij het besluit werkelijk zou ingaan tegen Schrift en K.O. Maar als dan niet daarin spoedig voorzien wordt (in gevallen waarin acute rechtshandeling geboden was), dan wordt de ongeluks-staat continu.

De Doornbos vervolgt:

„Het lijkt nu het beste dat men eerst de acta van de synode van Kampen maar afwacht en die terdege na gaat vóór men roept om een nieuwe synode ter behandeling van een zaak waarmee de synode van Kampen zich heeft beziggehouden, en waarbij niet zonder ernst.

Het recept is prachtig, maar niet volledig. Als al lang publiek bekend is, dat het synodale besluit niet wordt uitgevoerd, dan is óók dat reeds officieel kerknieuws. Niet bij de verschijning van de Acta begint een besluit der synode rechtskracht te krijgen, doch bij het aankomen van de synodale brief, die het besluit officieel bekend maakt. We hebben geen periode-van-rechtsloosheid noch van onmogelijkheid-van-rechtsingang in de tijd tussen synodabesluit en publicatie van de Acta. Mijn uitgangspunt was niet het synodabesluit van September, doch het daarna meegedeelde besluit van niet-voor-vast-en-bondig houden van zijn kern. Dat kon iedereen toch zeker duidelijk lezen?

De Doornbos schrijft:

Prof. Schilder spreekt in zijn artikel veel over het kerkverband. Kerkverband is een term die veel wordt gebruikt maar die in de kerkenordening niet voorkomt.

Hierover sta ik verwonderd. Want behalve, dat het woord in-verb-and-staan wel degelijk in de K.O. staat (art. 51), vraag ik: de z á á k staat er toch in? De naam Gods komt in het boek Esther niet voor. Maar het boek Esther is toch vol van God en zijn heerlijke naam? Het woord kerkverband komt in de K.O. niet voor? Al was het zo, dan zeg ik nog: maar de tekst der K.O. is vol van het kerkverband en zijn heerlijke werking. Wat dunk u? Zouden Formulieren van „Enigheid” van kerken (meervoud!) iets anders zijn dan formulieren-voor-kerkverband? Welnu, die naam staat, een „term” dus, in artikel 53, 54. En voorts, wat is de K.O. anders dan „artikelen” van „synodes”? M.a.w. kerkverband-s-vruchten??? Artikel 31 spreekt van „de Artikelen in deze Generale Synode besloten, zolang als dezelve door geen andere Generale Synode veranderd zijn”. Het artikel betekent dus niets anders dan dit: we houden een besluit van de kerkverband-s-vergaderingen voor vast en bondig, tenzij dat het bewezen worde te strijden tegen het Woord Gods of tegen de Artikelen in de kerkverband-s-vergadering besloten, zolang als dezelve door geen andere kerkverband-s-vergadering veranderd zijn. Willen wij nu heus artikel 31 onderhouden, en dan meteen zeggen: de term kerkverband komt in de K.O. niet voor? Waar drijven we heen, als dit een argument-ter-zá á k moet gaan heten? De z á á k van het kerkverband is in alle artikelen der K.O. schering en inslag.

De Doornbos zegt:

Het spraakgebruik heeft deze term ingevoerd. En met het spraakgebruik moet men voorzichtig zijn. Wat bedoelt men met zo'n term?

Het spraakgebruik? Pardon, de afspraak. De eerlijke spraak van afspraak. Men moet met het spraakgebruik inderdaad „voorzichtig” zijn. Maar óók met het beknibbelen ervan. De in alle artikelen uitgewerkte afspraken niet vooropstellen, dat ware 'loogst onvoorzichtig. Bij de verkiezing van kandidaten: kerkverband nodig (art. 4). Bij de examinatie: kerkverband nodig (art. 4). Bij de beroeping van predikanten: kerkverband nodig (art. 5). Bij dominees in particuliere heerlijkheden of gasthuizen: kerkverband nodig (art. 6). Bij bepaling van werkterrein: kerkverband nodig (art. 7). Bij „singuliere gaven”: kerkverband nodig (art. 8). Bij ontslag uit de dienst: kerkverband nodig (art. 10 en 11). Bij overgang tot andere staat-des-levens: kerkverband nodig (art. 12). Moet ik nog meer citeren? Het zou mateloos vervelend worden.

Mijn „voorzichtigheid” is geen andere, dan dat ik inzake het kerkverband mezelf en anderen houd aan de K.O., die van 't kerkverband op alle manieren vól is, ermee opstaat en naar bed gaat. Het wordt dus 'n vergissing, gevolg van een niet evenredig afgewogen voorzichtigheid in het zoeken naar „een term” en in het actuele meê aanwijzen van „de z á á k”, als ds D. schrijft:

Deze voorzichtigheid vind ik bij Prof. Schilder niet.

Nu kan het gebeuren dat men iets niet vindt, omdat het er niet is. Maar ook, omdat men, ofschoon het er is, het niet opmerkt. In het laatste geval verkeert deze keer m.i. ds D. Want hij gaat uit van het feit, dat ik spreek van „hulpbetoon” als georganiseerd in het kerkverband. Als dat begrip van „hulpbetoon” in de K.O. voorkomt, mag ik dus zeggen: het is er, maar het werd dit keer niet gezien. Wat ds D. betreft, deze schrijft:

Prof. Schilder zegt: „In feite is het kerkverband een binnen onze hedendaagse geografische mogelijkheden zo breed mogelijk opgezette organisatie tot onderling hulpbetoon”. Hij zegt er bij, dat deze organisatie op Golgotha verworven is. We lesen verder: „Christus heeft zijn leven gegeven ook voor het kerkverband”. „Dat kerkverband, waarvoor de Heere Christus gebloed heeft”. „Alle tijd is classistijd: de Heere gaf zijn bloed óók voor 't classicaal verband, en wat daar verder volgt”.

Kraase uitspraken!

Maar de K.O. zelf erkent, dat de kerken elkander helpen, en dat ze die hulp juist in en door de K.O. organiseren. Ik wijs op de reeds genoemde artikelen. Ook op andere valt de klemtoon. B.v. op artikel 48 (correspondentie), 12 (ontslag), 17 (gelijkheid), 18 (doctoren), 19 (studenten), 29 (samenkomsten), 29—36 (algemene bepalingen dienaangaande), 37—52 (bizondere), 30 (elkander helpen in zaken, die een mindere vergadering niet kan afhandelen), 31 (reeds besproken), 32 (gemeenschappelijk hulp van God vragen voor het elkander helpen óók in gevallen als van art. 30 en 31), 33 (zoveel ernst maken met de vraag om hulp, dat men niet eens meestemt in eigen zaken, laat staan, dat men later zegt: als 't ons niet goed lijkt, zullen we over 3 jaar wel eens weer kijken, hebt maar geen haast, wij hebben 't ook niet), 36 (organisatie van de hulp, die meteen als beslissend erkend wordt, behoudens art. 31), 38 (hulp der anderen bij voor het eerst of opnieuw „oprichten” van de kerkeraad!), 39 (hulp aan andere kerken daar waar geen kerkeraad is), 41 (onderlinge hulp, ook de term (!!!) staat er letterlijk in), 42 (hulp door adviserende stem), 43 (hulp tegen hen, die zich niet stoorden aan voorafgaande wettige besluiten!), 44 (kerkvisitatie, hulp-van-toezicht, ook over de onderhouding der aangenomen orde), 49 (hulp, en de term „de-hand-bieden”, nog wel door „zoveel mogelijk afzonderlijke groepen van deputaten), 51 (hulp buitenland), 53 (wie kerkverbandsformulieren niet ondertekenen wil, wordt de facto geschorst, onderlinge hulp tegen ondermijning der gemeenschappelijk aanvaarde leer), 54 (uitbreiding van deze ondertekeningsplicht), 58 (verbandsformulieren bij de doop), 62 (idem bij avondmaal), 66 (verbandsinstigatie inzake bededagen), 68 (verbandsformulier bij catechismusprediking „alom”), 69 (gezang), 70 (huwelijk), 75 (hulp bij tucht), 76 (idem, en verbandsformulier), 78 (verbandsformulier), 79 (verbandshulp bij tucht over „kerkedienaren”), 82 (hulp van informatie over vertrekkende leden), 87 (elkaar niet op het lijf vallen met andere afspraken op-eigen-houtje).

Ik geloof dus niet, dat mijn uitspraken kras zijn, doch dat het „kras” vinden ervan „kras” is. Want als de eenheid der kerken (die eenheid heet zelf vaak „kerk”) door Christus' bloed verworven is, en Hij voor die eenheid als geografisch-oecumenische eenheid aan het slot van Joh. 17, derde gebedsgedeelte, gebeden heeft, dan ben ik wel bereid, daarover nog eens afzonderlijk te schrijven. Maar ik ben niet bereid, deze dingen tot zolang als disputabel te stellen of voor te stellen. Want op dit ogenblik, nu en in Kralingen, en in Zeeland de vraag rijpend wordt, of wij het kerkverband nog wel zien als zaak-van-volle-ernst (óók voor degenen, die gebruik maken van de hun bij K.O. verleende rechten) is niet eens de eerste vraag, of wij theoretisch daarover een discussie kunnen opzetten en afsluiten. Ik herhaal: wij hebben 't elkaar beloofd. En alle predikanten en andere „kerkedienaren” hebben de nauwkeurig geregelde onderhouding van het kerkverband factisch aanvaard. Een theoretisch debat erover is niet eens aan de orde. Dat is allang gevoerd: en de K.O. is er het bezinksel van — door allen erkend.

Het is me dan ook een raadsel, hoe ds D. zeggen kan:

Van het doel waarmee Christus zijn bloed heeft gestort kan Prof. Schilder evenmin als ieder ander iets weten dan uit de Heilige Schrift alleen. De vraag of classicaal vergaderingen en wat daar verder volgt, en die organisatie van de kerken tot onderling hulpbetoon in de Schrift geboden is, is geen vraag, die vandaag voor het eerst wordt gesteld. Daar wordt al eeuwen over gesproken, en in de laatste tientallen jaren is er veel over gesproken, maar het bewijs dat dit in de Schrift geboden is, is nimmer gegeven.

Dat de regeling in onderdelen kan variëren, zegt de K.O. zelf (art. 87). Maar dat het onderhouden van verband niet als door de Schrift geboden zou bewezen zijn, ontken ik met alle stelligheid. Nog eens: ik ben bereid, daarover apart te schrijven. Maar men houde met zulke theoretische vragen, die al ettelijke malen afgehandeld zijn, de praktische oefening van het verband naar de gemaakte afspraken niet op. Het zal een aanklacht tegen ons zijn, als wij een zaak van allen, als ze niet „vlot” loopt, achteraf lieten verschrompelen tot een zaak van plaatselijk-kerk-individualisme.

Ds Doornbos meent:

Prof. Schilder doet in zijn artikel zelfs geen poging om zijn zwaar geladen woorden uit de Schrift waar te maken. 't Zou ook nog wel eens nood in de kerken kunnen worden dat men zulke dingen schrijft en de lezers zonder antwoord laat staan op de vraag waar de Schrift zulke dingen zegt.

Ik versta dat niet: omdat, gelijk ik reeds aangaf, deze vragen al herhaaldelijk zijn beantwoord. Op de synodes, die de K.O. lieten geboren worden, en in boeken, waarin het licht der Schrift inzake het kerkverband wordt opgevangen.

De toepassing is dus bij ds Doornbos:

Zijn kijk op het kerkverband met de meerdere vergaderingen zal wel van grote invloed zijn geweest op deze roep van Prof. Schilder om een buitengewone synode. Maar zo lang hij mij niet uit de Schriften bewijst, dat zijn kijk de juiste is, roep ik niet met hem mee. Want ik ben ook bang voor ongelukken. En ik heb ook eens wat over voor het welzijn der kerken.

Mijn „toepassing” is: noch ds Doornbos, noch iemand, en allerminst ik zelf, heb iets te maken met mijn „kijk” op het kerkverband. Ik houd er niet van, geldende waarheden-als-keien, die al enkele eeuwen lang in concreto zijn uitgewerkt, en door ons allemaal aanvaard (ook door ds Doornbos, in de K.O.) als een kwestie van „interpretatie” of „kijk” te laten behandelen. Ds Doornbos trekke zich van mijn „kijk” geen zier aan; hij heeft beter werk te doen dan zich daarvoor te interesseren, en ik heb beter werk te doen dan dáárvoor interesse te vragen, als ik hier en daar en ginds zie, dat men bezig is een synodale lam te slaan. Door zich van haar besluiten te ontdoen, óf zich het recht van uitstel van nodig genoemde rechtshandeling (waarbij leden der kerk betrokken zijn) voor minstens 3½ jaar te garanderen door het medium van „Bezwaar”. Ik houd de kerken waar zij mij in en na '44 aan houden mogen: de gemaakte afspraken, en het recht van allen, om als er recht gesproken wordt, dan ook iets te zien gebeuren. Soms kan dat lang wachten. Er zijn echter óók zaken, die haast hebben. Of zou ik ook dat nog uit de bijbel moeten gaan bewijzen?

Intussen, het laatste zinnetje van ds Doornbos verblijdt me. Ik geloof er ook aan. Dat is tenslotte het troostelijke in zulke dingen. Alleen maar: onze enige troost is, dat wij als kerken-in-verband het eigendom van de Kurios zijn. Zou die het zo best vinden, als dingen, die allang hadden kunnen klaar komen (het kan nóg, binnen een paar weken, als men maar wil, ook in Kralingen!!!) weer 3½ jaar blijven liggen? We kunnen ons een oordeel eten en drinken en..... schrijfmachine-schrijfschrijven.

K. S.

ANTWOORD VAN DS H. BRINK.

Ds H. Brink heeft in „Ons Kerkblad” (Krommenie) gereageerd op ons artikelje Perseshouw, d.d. 1 Maart, waarin wat hij geschreven had volledig opgenomen is. Thans schrijft ds Brink:

Prof. Schilder uit nog al enige bezwaren tegen het door mij geschrevene. Ik zal op die bezwaren niet veel zeggen.

Als dan maar de hoofdzaken een beurt krijgen. Ene daarvan schijnt voor het besef van ds Brink deze te zijn:

Alleen wil ik de lezers van de Reformatie de raad geven: vergelijk even hetgeen Prof. Schilder onder het hoofd „Hulpbehoevende Kerken” schreef in de Reformatie van 9 Februari met hetgeen ge leest in bovengenoemd nummer van 1 Maart. Ge zult dan dadelijk merken het grote verschil in inhoud.

De kerk van Zwolle, 9 Febr. ook met name genoemd, zoekt ge in het no. van 1 Maart te vergeefs. Het is duidelijk dat er i.v.m. de kerk van Zwolle voor een Generale Synode nog helemaal geen taak is. Het nu weglaten van die kerk door Prof. Schilder zegt genoeg.

Ik begrijp niet altijd alles van de polemiek. Zou er verschil zijn tussen het één en het ander? Geen sprake van. Ds Brink construeert zo'n verschil, omdat hij mijn eerste artikel óm-construeert. Ik heb niet gevraagd om een generale synode, en daarmee uit. Ik heb wel gevraagd om gebed. Dat allereerst. En als dát niet bracht tot een solutie op korte termijn, dan een synode. Die „korte termijn” was niet „mijn” termijn, doch die van de Kumpersynode (inzake Kralingen). En het verzoek van hulpverlening gold voor gevallen als waarvan de genoemde een voorbeeld waren (er zijn er meer).